

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента Дрозда Олексія Юрійовича – на дисертацію Іванова Антона Олександровича «Адміністративно-правові засади надання медичних послуг в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Важливість питань правового і зокрема адміністративно-правового регулювання відносин у сфері надання медичних послуг в Україні обумовлена стрімким і непослідовним розвитком законодавства у цій сфері за роки незалежності України, що перешкоджає ефективному функціонуванню національної системи охорони здоров'я. Сучасний стан правового регулювання відносин у цій сфері викликає справедливі зауваження і часто є дискусійним у середовищі як політиків і науковців, зокрема юристів, так і працівників охорони здоров'я, і, що особливо важливо, – громадян, які є потенційними пацієнтами. Незважаючи на очевидну соціальну значущість проблем надання медичних послуг в Україні, вони мало досліджені наукою, особливо їх державно-владний, юридичний аспекти надання медичних послуг в Україні як в окремих медичних закладах, так і системи охорони здоров'я населення в цілому. Враховуючи зазначене вище дисертаційне дослідження Іванова Антона Олександровича на тему: «Адміністративно-правові засади надання медичних послуг в Україні» вбачається актуальним та своєчасним.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Концепції розвитку системи громадського здоров'я, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 1002-р, а також відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна–2020» (Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015). Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права на

тему «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Під час роботи над дисертаційним дослідженням використано низку як загальнонаукових, так і спеціальних методів наукового пізнання. Формально-логічний метод використовувався під час визначення поняття та сутності медичних послуг (підрозділ 1.1). Історико-правовий метод було використано під час дослідження історії становлення та розвитку правового регулювання надання медичних послуг в Україні (підрозділ 1.2). За допомогою системно-структурного методу та методу документального аналізу було визначено місце та роль адміністративного права у правовому регулюванні надання медичних послуг в Україні (підрозділ 1.3), охарактеризовано поняття та структура механізму адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг в Україні (підрозділ 2.1), а також розкрито питання юридичної відповідальності за порушення законодавства, яким регулюється надання медичних послуг в Україні (підрозділ 2.3). Аналітичний метод дав можливість надати характеристику адміністративно-правовому статусу суб'єктів реалізації державної політики у сфері надання медичних послуг в Україні (підрозділ 2.2). З використанням формально-юридичного методу та методу прогнозування було визначено проблеми та напрямки удосконалення адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг в Україні (підрозділ 3.1) та окреслено шляхи удосконалення державного контролю за дотриманням вимог законодавства про надання медичних послуг в Україні (підрозділ 3.2), а також узагальнено зарубіжний досвід правового регулювання надання медичних послуг (підрозділ 3.3). В роботі також було використано низку інших загальних та спеціальних методів наукового пізнання, використання яких дозволило комплексно підійти до визначення сутності та особливостей адміністративно-правових засад надання медичних послуг в Україні.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації становлять праці фахівців із галузі адміністративного права, трудового права, кримінального права, а

також інших галузевих наук, зокрема філософії, соціології, теорії управління, тощо. Нормативно-правовою основою роботи є Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, а також інші закони та підзаконні нормативно-правові акти, норми яких закріплюють адміністративно-правові засади надання медичних послуг в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційне дослідження є однією із перших спроб комплексно, на підставі аналізу існуючих здобутків вчених та норм чинного законодавства, визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад надання медичних послуг в Україні, а також на основі узагальнення найбільш позитивного зарубіжного досвіду правового регулювання у цій сфері, визначити напрямки вдосконалення відповідного адміністративного законодавства. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових теоретичних і практичних висновків та положень, запропонованих особисто здобувачем. Зокрема в роботі:

– виокремлено коло найбільш важливих ознак механізму адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг, до яких віднесено: є частиною загальнодержавного механізму правового регулювання суспільних відносин; складається із сукупності взаємопов'язаних між собою елементів державно-владного впливу на суспільні відносини з питань надання медичних послуг, тобто даний механізм у своїй діяльності використовує публічна адміністрація; метою механізму адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг є встановлення відповідного правового порядку протікання суспільних відносин, що мають публічний елемент у сфері медичного обслуговування (с.17);

– обстоюється позиція, що медична послуга – це врегульований законом та (або) договором особливий різновид суспільної послуги, що може мати оплатний характер, яка надається спеціальним суб'єктом в особі медичного фахівця, та спрямована на діагностику, профілактику

захворювань, підтримання та покращення фізичного чи психічного здоров'я людини, внесення естетичних змін до її зовнішності (с. 55–56);

– доведено, що регулювання правовідносин в сфері надання медичних послуг поєднує імперативний та диспозитивний методи впливу. Тобто норми адміністративного права діють, коли йдеться про впорядкування взаємовідносин суб'єктів публічного управління із суб'єктами надання медичних послуг. У той же час правові відносини між пацієнтом і лікарем при наданні медичної допомоги, регулюються за допомогою цивільно-правових норм, завдяки чому забезпечується рівність суб'єктів правовідносин і можливість самостійного визначення своєї поведінки (с.56–57);

– акцентовано увагу, що процес реформування передбачає собою оптимізацію державної політики України в галузі охорони здоров'я, що неодмінно пов'язана із вдосконаленням системи органів з питань формування даної політики та переглядом їх повноважень у даній сфері. Важливим кроком на даному шляху є посилення ролі місцевих органів влади як суб'єктів втілення державної політики у сфері охорони здоров'я (с.106-107);

– узагальнено, що найбільш пріоритетними кроками щодо вдосконалення контролю у сфері надання медичних послуг: по-перше, необхідно вдосконалювати механізм державного реагування на звернення громадян до контролюючих органів із відповідними заявами, скаргами з питань медичного обслуговування. Адже сьогодні дана форма контролю має досить низький рівень ефективності, оскільки, як правило, не призводить до реального захисту прав і законних інтересів користувачі медичних послуг, а лише зводиться до формальних відписок; по-друге, доцільно створити незалежний контролюючий орган, який опікуватиметься питаннями перевірки якості нагання медичних послуг. Важливо, об такий орган мав колективний характер і складався із представників як держави, так і громадськості. При цьому до його членів маю висуватися суворі професійні та морально-етичні вимоги, для того, щоб забезпечити високий рівень якості,

об'єктивності та неупередженості виконання даним органом своїх контрольних завдань та функцій; по-третє, запровадження продуманої системи обов'язкового медичного страхування має суттєво підвищити ефективність контролю за якістю та законністю надання медичних послуг. Адже страхування впровадження страхування передбачає чітке визначення умов та критеріїв його здійснення, що сприяє конкретизації об'єкта та предмету контролю, а відповідно і визначенню форм і методів його здійснення. Крім того, поряд із державою контроль здійснюватиме і страховик обираючи того чи іншого постачальника медичних послуг і співпрацюючи із ним. Більш того, за умов наявності здорової конкуренції, самі постачальники медичних послуг муситимуть здійснювати суворий контроль за якістю та законністю своєї діяльності, з метою отримати найбільш вигідні пропозиції від страховика (с.168–169);

– відмічено, що Україні найбільш вірним буде звертатися до досвіду держав, які поєднують бюджетне та страхове фінансування медичних послуг. Такий підхід з одного боку забезпечить належний рівень означеного фінансування без надмірного навантаження на бюджет, а з іншого – надасть можливість громадянам із низьким рівнем доходів чи, які перебувають у скрутній життєвій ситуації, у встановлених законом випадках користуватися найбільш складними та дорогими медичними послугами за рахунок державного бюджету (с.170); тощо.

Дисертаційне дослідження А.О.Іванова написане на високому теоретичному рівні, має значну наукову та практичну цінність. Автором сформульовані положення, що мають важливе значення для визначення засад адміністративно-правового забезпечення надання медичних послуг. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес у науково-дослідній сфері, у правотворчості, у правозастосовчій діяльності адвокатів, а також у навчальному процесі вищих навчальних закладів.

Разом з тим, дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, які потребують додаткових пояснень та уточнень, зокрема:

1. У висновках до розділу 1 дисертант слушно відмічає, що в роботі обґрунтовано, «що медична послуга і медична допомога не тотожні поняття. Це пояснюється тим, що медична послуга є більш вузькою категорією ніж медична допомога через те, що вона має договірний характер, зосереджується на домовленостях між контрагентами, що передбачають персоналізацію та зазвичай включає платність її надання, чого не можемо сказати про «медичну допомогу». Так як остання може включати в себе і комплекс медичних послуг, який надається всім фізичним особам без виключення». З таким твердженням варто погодитись, проте здобувачеві не слід було зупинятись лише на констатації того, що «медична послуга і медична допомога не тотожні поняття», а й слід було проаналізувати в яких нормативно-правових актах означені терміни використовуються як тотожні, та які, у зв'язку з цим, слід внести зміни до відповідного законодавства.

2. У дисертаційному дослідженні автор надає власне визначення поняття «адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг», що звісно заслуговує на схвальну оцінку. Проте, здобувачеві варто було виділити характерні ознаки адміністративно-правового регулювання правовідносин у зазначеній сфері.

3. Розглядаючи адміністративно-правові засади контролю у сфері надання медичних послуг (підрозділ 3.2) автор недостатньо уваги приділив дослідженню міжнародних нормативно-правових актів, які були ратифіковані Україною, та норми яких спрямовано на врегулювання правовідносин у зазначеній сфері.

4. Як недолік, також слід відмітити те, що автор під час аналізу становлення та розвитку надання медичних послуг в Україні виокремлює такий великий проміжок часу формування надання медичних послуг, як – з моменту проголошення незалежності України й по теперішній час. На мое

переконання, за роки незалежності України підходи до надання медичних послуг змінювались і на цьому варто було зробити наголос.

5. У роботі автором звернено увагу на необхідності більше уваги приділити вдосконаленню регулювання адміністративної відповідальності за протизаконне здійснення народної медицини (цілительства). З одного боку така пропозиція є досить цікавою, а з іншого боку важко уявити механізм притягнення до такої відповідальності. Тож, варто було більш детально зупинитись на означеному питанні.

Наведені спірні точки зору і висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, яка носить самостійний і творчий характер, має наукову і практичну цінність. Наявність дискусійних питань, насамперед, характеризує складність і актуальність досліджуваної теми та власний підхід до її розгляду дисертантом. В дослідженні автору вдалося досягти його мети.

Усе викладене дає підстави для висновку про те, що дисертаційне дослідження Іванова Антона Олександровича «Адміністративно-правові засади надання медичних послуг в Україні» є завершеною науковою працею. В роботі отримано нові науково обгрунтовані результати щодо удосконалення адміністративно-правового забезпечення надання медичних послуг в Україні. А відтак, є всі підстави вважати, що дисертація відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

**Начальник відділу
докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент**

Олексій ДРОЗД